

ქართული ქრონიკა

თბილისი,
1990წ.
№ 2 (59)

**გთხოვთ
ყველამ
საბჭოებს!**

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული კარბის განთი

გამოს 1988 წლის 10 მაისიდან

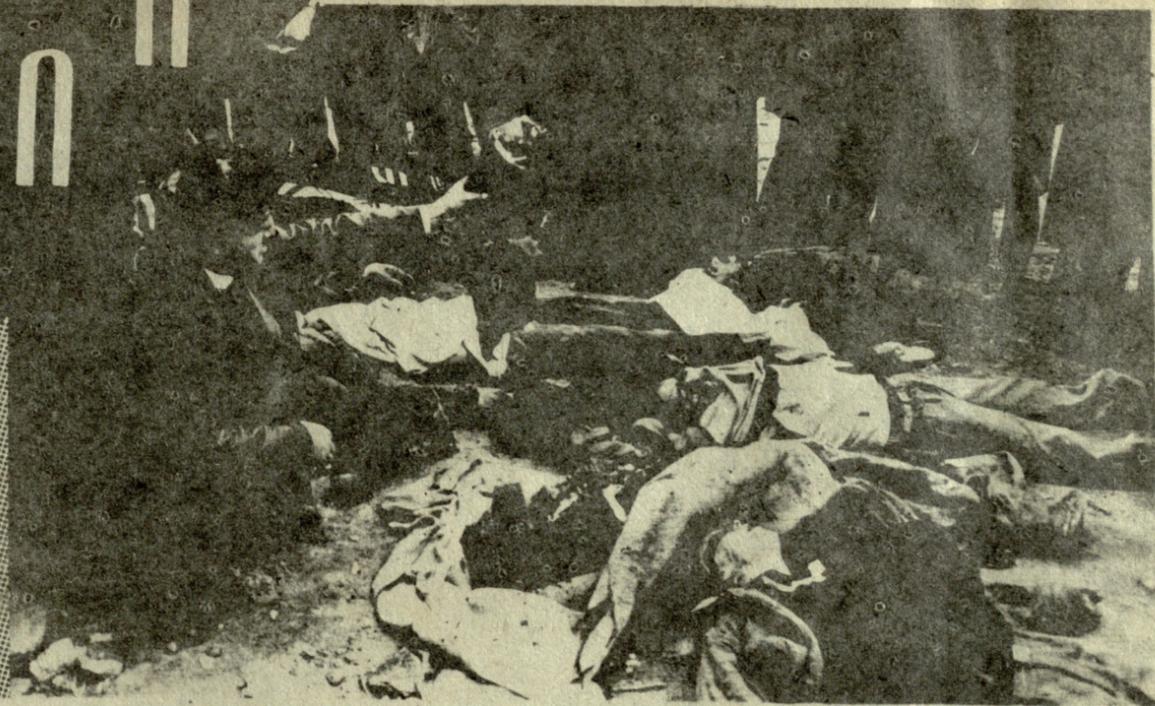
ქრეულა ქილავ ერისულ გემოვლინა სკუთარი სხე

**აზერბაიჯანი: საბჭოთა კავშირის
მორივი სისხლიანი დანაშაული**

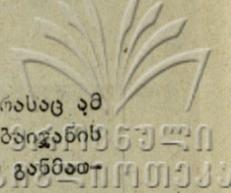
ს
კ
ე
ბ
ო
ნ
ი
კ
კომუნისტური პარტია -
აღმარების სისხლით
გაუმარტოებელი
ურსული!

**საბჭოთა არმია -
მკვლელების,
ჯალათების
ხელა!**

ი
ე
კ
ე
რ
ამიერკავკასიის ერების განმართავისუფლებელ მოძრაობებს ქრეულა ეთნო -
კონფლიქტების ინსპირირებით უკუსხა... გებრავ ეს სკუთარისი არ აღმორნა და

გაქრეული ტანვებია!.. გენოსიდი ბრკედება!..

საბჭო

ბოლშევიზმი - ეს, რეგულარულად, არის 19-20 იანვარს ქ. ბათუმში დატარებული ტრაგედიის ერთადერთი სწორი შეფასება.

1986 წელს ყაზახეთის მოსახლეობის ხოცვა-ჟლეტა, 9 აპრილს თბილისში დატარებული ტრაგედია, და ახლა ბათუმში გამართული მორიგი სასაკლავო, ბოლშევიზმის, როგორც ყველაზე რეაქციული მიმართულების არსის, კიდევ ერთი ნათელი გამოხატულებაა, რომელიც ტერორის გზით ცდილობს ტოტალიტარული იმპერიის შენარჩუნებას.

ავტორიტარული ხელისუფლების მთელი ისტორიის მანძილზე, რუსეთის იმპერიას არ უყოლია მ. გორბაჩოვის მსგავსი პირის ხელის და უსინდისო. გენერალური მდივანი, რომელმაც ტერორიზმი სახელმწიფო პოლიტიკის ხარისხში აიყვანა.

მორმომალე იმპერიის გადარჩენის მიზნით; მ. გორბაჩოვი კარგად აულო ადგილს თანამედროვეობას და თავისი "გარდაქმნილი" ბოლშევიკთა საგარეო პოლიტიკა მშობლიურ, "მშვიდობისმოყვარე" პოლიტიკად გადააქცია. ე. წ. "სიცილიზმის უღვივე შესაძლებლობები" უნდა ითხოვინას, მშვიდობის განმტკიცებისათვის ნობელის პრემიაზე წარდგენილმა გენერალურმა მდივანმა თავისი ნამდვილი სახე საშინაო პოლიტიკაში წარმოაჩინა. "ყარაბაღის პრობლემა" ძველია და თავისი ფესვებით ისტორიის სიღრმეებში მიდის, მაგრამ ეს როლი იყო ნამდვილი მიზეზი ბათუმში ჯარების შეყვანისა. ნამდვილი მიზეზი მხოლოდ ერთია - ხალხის სწრაფად დევნა.

ვევისაკენ, თავისი უცვლელის დაცვა საკუთარი ძალებით. "ყარაბაღი", რომელიც ღამის საღამოდაც სიწყება გახდა, ყველაზე სუსტი ადგილია ხალხთა ერთგულ-განმთავისებულ მოძრაობებისათვის და ყველაზე მძლავრი იარაღი კრემლის ხელში ამ მოძრაობის ჩახახობად. სანამ ჩვენ სხვას ვეკუთვნივთ, ერთაშორისი პრობლემები არ გადაწყდება. ის პრეტენზიები, რომლებსაც დაპყრობილი რესპუბლიკები უყენებენ ერთმანეთს, იმპერიამ წარმოქმნა და ამ პირობებში მათი გადაწყვეტა ჩვენზე არ არის დამოკიდებული. აქედან გამომდინარე, კრემლს ყველაზე მეტად აშინებს ჩვენთვის სასიკეთო კონფრონტაცია.

ბოლშევიზმი - ეს, რეგულარულად, არის 19-20 იანვარს ქ. ბათუმში დატარებული ტრაგედიის ერთადერთი სწორი შეფასება.

ბოლშევიზმის ტენდენცია, რასაც ამ ბოლო ხანს ამჟღავნებენ აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტი და სომხეთის განმათავისუფლებელი მოძრაობა.

აღმა-ათა, თბილისი, ბათუ - აი, ბოლშევიზმის დანაშაულებათა კიდევ ერთი ჯაჭვი, რომელიც ჩვენი ძალისხმევით გაერთიანებისა და საერთო ენის გამონახვის შემთხვევაში თუ გაწყდება...

ქ. ბათუმში ბოლშევიზმის მსხვერპლად დასაყვანებლად ასეთი ღონისძიება იყო გამოტანილი: "გორბაჩოვი ყაზახი, ქართველი და აზერბაიჯანელი ხალხების მტერი!" მე კი დავძენდი: "იმპერია ყველა ხალხის მტერია!"

ალექსანდრე კურბანოვ-ტატიშვილი
203 - IV დასის წიგრი

ინტერვიუ იმპერიის მხელელ პრემიერ კლავდი ლავროვთან

203 - IV დასის წიგრი ალექსანდრე კურბანოვ-ტატიშვილი 1990 წლის 21 იანვარს აპრტიის დავალებით იმყოფებოდა ქ. ბათუმში, სადაც ის შეხვდა აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტის ბათუ "ახალინის" რედაქტორს ნაჯამ ნაჯამოვს და ჩამოაყალიბა ინტერვიუ.

ბ. კ. - რას გეგონებთ აზერბაიჯანში ღმერთის შექმნის, მღვდელმთავრის, რომელიც ადამიანს მისცემს მსხვერპლი და, საბოლოოდ, როგორ ვითარდება მოვლენები?

ნ. ნ. - დავიწყებ იმით, რომ ბათუმს სამედიცინო პერსონალი საბჭო დღით აღარ მიიღო ბრძანება, მიუხედავად იმისა, რომ საავადმყოფოები დაწირილების მისაღებად, თუმცა ორი დღის წინ ცკ-ს მდივანი გირენკო, პრიმაკოვი და ადგილობრივი ხელმძღვანელები ირწმუნებოდნენ (ტივტივითავე გამოვიდნენ), რომ ბათუმში არ იქნებოდა სამხედრო მდგომარეობა. მიუხედავად ამისა, ყოველი შენობისთვის საფრთხის გაკეთდა ბარაკები ბათუმში შემოსასვლელთან, როგორც შემადგომი გარეგანი, ხალხის ექვნი ოფიციალურად გაუფრთხილეს თათბარზე სწორი აღმოჩნდა. უკანასკნელი მოვლენები ცენტრალური პრესისა და ტელევიზიის მიერ ზღვარს გადასული ურცხვობით იქნა "გაშუქებული".

ბათუმს ბოლშევიზმი ამბობს, ეს დარბევებიც, ჩვენი აზრით, წინასწარ იყო დაგეგმილი. ამას ჩვენ ეჭვი არ გვქმნობს. მოსკოვს სჭირდებოდა სიტუაციის დესტაბილიზაცია, რათა შემდგომ

ომ ამის საფუძველზე საგანგებო მდგომარეობა გამოეცხადებინა. დესტაბილიზაციის პროცესი მიმდინარეობდა სამხედრო და მილიციის მოსამსახურეების თვალწინ, მაგრამ აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტის აქტივისტების გარდა, არავის უცლია დარბევებისა და შეტაკებების შეჩერება. ახლა კი ყველა ეს დარბევა სახალხო ფრონტს ბრალდება, რაც მტკნარი სიცრუეა. რაც შეეხება ტრაგედიას: ღამის პირველ საათზე დაიწყო საბჭოთა ჯარების შეტევა ბათუმზე ამ ფაქტის თვითმხილველი გახლავართ, თან წინა ხაზზე ვიმყოფებოდი: ჯერ წამოვიდნენ სპეცდანიშნულების რაზმები შესაბამისი აღჭურვილობით, მათ დაიწყეს ხალხის ხელკეტებით დარბევა, გათვლილი. ხოლო შემდეგ კი გაქველდნენ ზურგში დაადევნეს ტყვიები, ისროდნენ აგრეთვე პაერშიც სპეციალურ ტყვიებს, ესროდნენ შენობებს, სადაც იმყოფებოდნენ აივნებზე გამოსული ბავშვები, რის შედეგადაც ბევრი მათგანი დაიღუპა. საერთოდ, დალუპულა რაოდენობა დღით დღე იზრდება. დღევანდელი ინფორმაციით (20 იანვრის საღამოს 6 საათამდე) მათი რიცხვი 150-ს აღემატებოდა. დაჭრილია ასეულობით ადამიანი.

ბ. კ. - რა მოთხოვნები წაუყენეს მომიტინგეებმა რედაქტორის ცენტრალურ კომიტეტს?

ნ. ნ. - 12 იანვარს, ხალხის რაიონის სოფელ გუშჩუში ვერტმფრენებით გადმოსხეს დესანტი, სოფლის მოსახლეობას ჯარის ნაწილებმა დაუშინეს ტყვიები ვერტმფრენებიდანაც. ასეთი თავდასხმები ძალზე გახშირდა ამ ბოლო დროს აზერბაიჯანში. ამიტომ ხალხი ადგილობრივი ხელისუფლებისაგან მოთხოვდა გადამჭრული ზომების მიღებას. მთავრობის მხრიდან არავითარი რეაგირება არ ყოფილა; ხალხმა ხელმძღვანელების - ვეზიროვისა და მისი ბანდის გადადგომა მოითხოვა. ხოლო ვეზიროვი და კაფაროვი (აზერბაიჯანის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე), ხელისუფლების შენარჩუნების მიზნით, ხელი მოაწერეს შესაბამის გადაწყვეტილებას და საკუთარი ხალხი საბჭოთა ჯარებს ჩააბარეს. ფაქტია, რომ დაიხილა მშვიდობიანი მოსახლეობა. ჯარისკაცები ესროდნენ ყველას და ყველაფერს. ესროდნენ "სასწრაფო დახმარების" მანქანებსაც კი. გამოყენებული იქნა ტანკები, ტყვიამფრქვევები დაჭრილების გამოყვანისას. დაიღუპა მრავალი ექიმი. ყოველთვის ამის შემდეგ, ჩვენ საოცრად აღშფოთებულნი ვართ და გვიკვირს, თუ რატომ არ გამოხატა მსოფლიო საზოგადოებრიობამ საკუთარი

ძალებით შეიძლება. იმპერიას, რომელიც ბავშვსაც კი არ ინდობს, არსებობის უფლება არა აქვს.

პოზიცია მომხდარ ტრაგედიასთან დაკავშირებით.

ბ. კ. - დარის ხმაში, რომელიც ნახტოვან მხარეობს სახალხო ფრონტს, რამდენად სწორია ეს?

ნ. ნ. - საქმე იმაშია, რომ ნახტოვანი დღისათვის დაუცველია. არ უყავს საკუთარი არმია, არა აქვს იარაღი, საბჭოთა ფაშისტურ არმიას კი, რა თქმა უნდა, სხვა მიზანი აქვს. ნახტოვანი ერთი მხრიდან თურქეთისა და სომხეთის გარემოცვაშია, ამიტომ მას სხვა გზა არ დარჩენილა გარდა იმისა, რომ გამოეცხადებინა სსრკ-დან გასვლა გასაგები მიზეზების გამო ნახტოვანმა მთავრობამ სხვაგვარად თურქეთს, ჯერჯერობით, რაიმე სახის რეაქციას აღვიღო არ უჭირია.

გახოვდა, მიაწვდინოთ ჩვენი ხმა ქართველ ხალხს, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ აზერბაიჯანელ მოსახლეობას: მოსკოვი ამჯერად შეიცლება და გვაპირისპიროს ქართველებთან, როგორც ეს ჩვენსა და სომხებს შორის მოახერხა. ამიტომ, ყოველი ჩვენთაგანი დიდი ყურადღებით უნდა იყოს. საბჭოთა იმპერია ჯერ კიდევ ძლიერია. მისი დამხობა მხოლოდ გაერთიანებული

კრემლის კომუნისტური რეჟიმი სამოცდაათი წელიწადია "მძურ" საბჭოთა არმიის დაყრდნობით "იკავს" არარსული ერების "სუვერენიტეტს". მათ კი, ვისაც უპირველეს მიზნად დაუსახავს ერთგული დამოუკიდებლობა, ფიზიკური განადგურებით ემუქრება; ასე მოხდა აღმა-ათაში, თბილისსა და ბოლს ბათუმში.

ა. წ. იანვრის შუა რიცხვებიდან ბათუმში დაიწყო მასობრივი საპროტესტო აქციები: მოსახლეობა კატეგორიულად მოითხოვდა კრემლის ყურმორილი სატრაპის ა. ვეზიროვის გადადგომას, - რამაც კრემლის წინაშე ახალი პრობლემა წარმოშვა - იმპერიის ამ "მხარეში" ცენტრალური ხელისუფლების გავლენა თვალსა და ხელს შუა ქრებოდა. საბჭოთა ხელისუფლების შესანარჩუნებლად, საჭირო გახდა ქალაქში დამატებითი ჯარის ნაწილების შეყვანა, რასაც გარკვეული საბაზის სჭირდებოდა; რაც, სრულიად მარტივად გამოინახა: დაქირავებული აგენტების წაქეზებით, აზერბაიჯანელების ერთმა ნაწილმა ხელი აღმართა ბათუმს სომხურ მოსახლეობაზე, აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტმა, ხალხის დახმარებით ერთ დღეში ალკვთა პროვოკატორთა მოქმედება. 19 იანვრისათვის ქალაქში

საბჭოთა „სუვერენიტეტი“

ერთგულ ნიადაგზე ხოცვა-ჟლეტას აღვიღო აღარ უჭირია. ასეთ დასასრულს კრემლი არ ეღობა, რამეთუ გეგმით სომხთა დარბევა მომდევნო დღეებშიც უნდა გაგრძელდებოდა, და ამ მოტივით მოეხდინათ ქალაქში ჯარის ნაწილების შეყვანა, ერთგული მოძრაობის დიდებებს დაპატიმრება და ყოველგვარ არეულობის მთავრის გადახრება. ამით კრემლი ორი კურდღლის დაჭრას აპირებდა; ჯერ ერთი, თავიდან მოიცილებდა პოლიტიკურად არასაიმედო პიროვნებებს და - მეორე, აღიღებდა დაკარგულ "ავტორიტეტს"! მაგრამ მოვლენები სხვაგვარად განვითარდა: 19 იანვრიდან ქ. ბათუმში ფაქტიურად ორხელისუფლებიანობა დამყარდა, გაუქმების საფრთხის პირისპირ დადგა საბჭოთა ხელისუფლება აზერბაიჯანში, ამას კი ვერ შეურიგდა კრემლი და პირადად მ. გორბაჩოვის ბრძანებით 19-20 იანვრის ღამეს, საბჭოთა საოკუპაციო ჯარის ნაწილებმა ქალაქზე იერიში მიიტანა. ოპერაცია შემდგენიად წარმოიხატა: 19 იანვარს ჯარის ნაწილებმა დიდებულნი დაიკავეს (რესპუბლიკის ტელეცენტრის ენობა, შუალისივის კი

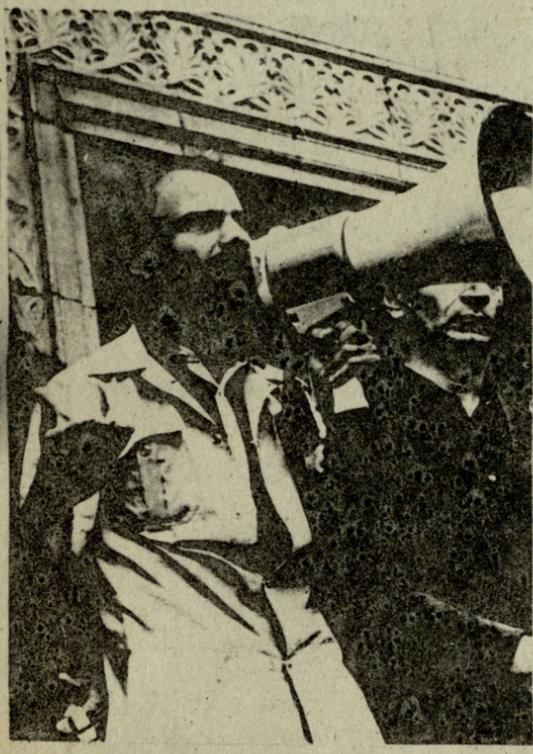
სამსახურიდან დაიხილეს ყველა თანამშრომელი. საღამოს, დაახლოებით 8 საათზე ტელეცენტრში აფეთქდა ენერგობლოკი, რამაც სატელევიზიო გადაცემების შეწყვეტა გამოიწვია. დაახლოებით ღამის პირველ საათზე ქალაქში გამოირთო ელექტროენერჯია და გაწყდა სატელევიზიო კავშირი. იმავდროულად ჯარმა ზღვიდან და ხმელეთიდან ცეცხლი გაუხსნა ქალაქს. ტანკებმა და ჯავშანტრანსპორტიორებმა იერიში მიიტანეს ქალაქის მისაღვამებთან მდგომ მოპოკეტებზე. ქალაქის ქუჩებში მთელი ღამე გაისმოდა განუწყვეტელი სროლის ხმა. გამთენიისას ვერტმფრენებიდან ჩამოყარეს ფურცლები, რითაც ახლად დანიშნული კომენდანტი, გენერალი ლუბინიკი განკარგულებას იძლეოდა; მოქალაქენი არ გამოსულიყვნენ სახლებიდან, მაგრამ ხალხი მაინც გამოვიდა ქუჩაში, სადაც შემხარავი სურათი დაჩვიდა; ირგვლივ უამრავი მოკლული და დაჭრილი-დასახინრებული ეყარა. (სახალხო ფრონტის მონაცემებით, იმ დღით ორასამდე ადამიანი დაიღუპა, დაჭრილია "ბუსტი რიცხვი დაუდგენელია) იმავე დღეს, ან სახალხო ფრონტის

ებზე გადმოიწია შავი ბაირალები, შეადგინა ათი ათასიანი კოლონა შავი ღრუბრით ცენტრალური კომიტეტის შენობისაკენ დაიძრა, მაგრამ მათ ჯარმა გზა გადაუღობა. დღის განმავლობაში საოკუპაციო ჯარის ნაწილებმა ქალაქის ყველა მნიშვნელოვანი უბანი დაიკავეს იმავე დღეს ცნობილი გახდა, რომ აზერბაიჯანელი და ქართველი სამხედრო მოსამსახურენი გამაგრებულნი იყვნენ სალიანის ყაზარმებში, სადაც საოკუპაციო ჯარებს ებრძოდნენ. ორი დღის უთანასწორო ბრძოლაში ყველანი დაიღუპა. (საბჭოთა საინფორმაციო საშუალებები კი იუწყებოდნენ, თითქოს, სალიანის ყაზარმებში საბჭოთა ჯარის ნაწილებს თავს დაესხა შეიარაღებულ ექსტრემისტთა რაზმები, რაც მტკნარი სიცრუეა).

რადიოთი დღეში სამჯერ გადაიცემა ქ. ბათუმს სამხედრო კომენდანტის, გენერალ ლუბინიკის მუქარით სავსე განცხადება, რომელიც ასეთი დამამცირებელი სიტყვებით მთავრდება: "ჩვენ მოვედით რათა დავიკავოთ აზერბაიჯანის სუვერენიტეტი!"

ბუბლიკაცია მოამზადა ზ. ძალარიან

მოვსეს გორგასიანი

სარაგალში შეტაკებისას 28 წლის ასაკში დაიღუპა სომხეთის ეროვნული მოძრაობის ერთ-ერთი მთავარი, პარტიის ანტიკომუნისტური განყოფილება, "ეროვნული მემორიალის" დაარსებელი, "ეროვნული მემორიალის" დაარსებელი, "ეროვნული მემორიალის" დაარსებელი გორგასიანი.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია - IV დანი ღრუ მფუნარებას გამოქვეყნებს მონახარის გამო და მანა-გრანტებს უცხადებს დაუ-კულის მჯახს, მთელ სომხ ხალხს.

ერევანი, 17 იანვარი

ქალაქის კომინდანტად დანიშნულია სომხეთის საერთო ეროვნული მოძრაობის (სსმ) გამგებლის წევრი ამბარცუმ გალსტიანი. მას ექვემდებარება შსს ჯარები და სსრკ არმია. აკრძალულია ალკოჰოლური სასმელებით ვაჭრობა.

დაახლოებით 18 საათზე დამოუკიდებლობის არმიამ და ეროვნული დემოკრატიული კავშირის გაერთიანებამ (ეკა), დაიკავა არქიტექტორთა სახლის შენობა, სადაც ბინა დაიღო ეკა-ს შტაბში.

ერევანი, 18 იანვარი

სალამოს, არტაშატის მიმართულებით გადასახეს ათასი ჯარისკაცი. ეს პროცესი გრძელდება. ხუთასი ოფიცერი ქალაქში დაბანაკდა.

სომხეთი: სიძულვიანი იანვარში

ერასხაპანი, 18 იანვარი

აზერბაიჯანელები თავს დაესხნენ არტაშატის რაიონის სოფელ ერასხაპანს. ისინი, ძირითადად ავტომატებიდან ისროდნენ. მოკლეს ორი სომეხი. საბჭოთა არმიის წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ მათი მხრიდან ჩარევას ალგილი არ ექნება, სანამ სომეხი მოხალისეები არ წავლენ. 23 საათზე ეკა-ს დამოუკიდებლობის არმია სამოცი კაცის შემადგენლობით გაემართა ერასხაპანისაკენ.

ერასხაპანი, 19 იანვარი

ღილით სომეხმა მოხალისეებმა ააფეთქეს ღვინის ქარხანა, სადაც იმყოფებოდნენ აზერბაიჯანელი მებრძოლები. შემდგომ დაიკავეს სოფელ სადარაკის მალაბოზის ნახევარის საზღვართან. როდესაც სომეხ მოხალისეებს ტყვია-წამალი გამოეღრიადა, მათ ტყვიები მეორე მალაბოზიდან დაუშინეს საბჭოთა ჯარისკაცებმა. მოხალისეები იძულებული გახდნენ, უკან დაეხიათ. დაიღუპა სამი, დაიჭრა თოთხმეტი სომეხი. დაჭრილები ვედისა და არარატის საავადმყოფოებში იმყოფებიან.

არცახი (ყარაბაღი), 18 იანვარი

დაღის ხმები, რომ აზერბაიჯანელები ასახლებენ შუშიდან ქალებსა და ბავშვებს. შუშისა და სხვა აზერბაიჯანულ სოფლებში შეიმჩნევა მებრძოლთა მოძრაობა. ალგილებზე მათი რიცხვი ორ-სამ ათასს აღწევს.

ალგილობრივი ტელევიზიით გალაიცა მთიანი ყარაბაღის ავტონომიური ოლქის სამხედრო კომინდანტის გამოსვლა. მან განაცხადა, რომ ყველა არაღორმალური საზოგადოებრივი გაერთიანება უნდა დაიშალოს; რაც უკვე განხორციელებულია. ეროვნული საბჭოს ორი წევრი - რაზლიკ პეტროსიანი და რაშიდ ბაგდასარიანი დააპატიმრეს.

ერასხაპანი, 19 იანვარი

ჯერჯერობით სიმშვიდეა. არის ტყვია-წამლის ნაკლებობა.

ჯაბეჯი, 19 იანვარი

რკინიგზის დაცვის მიზნით, ქალაქში შევიდნენ საბჭოთა ჯარის ნაწილები.

ერასხაპანი, 20 იანვარი, 3 სთ. 30 წთ.

მღვთმართობა მშვიდია. მიმდებარე შეხვედრა ჯერჯერობით არ ხერხდება.

ერასხაპანი, 21 იანვარი

სომეხი მიმდებარე ცოცხლები არიან. ხვალ დღის 10 საათზე უნდა გაიმართოს მოლაპარაკება აზერბაიჯანელებთან მიმდებარე გაცვლის თაობაზე. ჯერჯერობით გა მოცხადებულია დროებითი ზავი.

სტამბანაკები, 21 იანვარი

საბჭოელები კავშირი გაწყვეტილია. დამით საოლქო აღმასკომის შენობიდან ჯარი სკაცენმა წააღიარეს სომხეთის საბჭოთა რესპუბლიკის დროშა და აღმართეს აზერბაიჯანის საბჭოთა რესპუბლიკის დროშა. შენობას იტაცვენ სამხედროები.

შაშიანი, 21 იანვარი

19 სომეხი მიმდებარე აზერბაიჯანელებმა გაანთავისუფლეს 16. კვლავ რჩებიან მიმდებარე შაშიანის რაიონის პირველი მღვივანი და ორი მილიციელი.

ერევანი, 21 იანვარი

დღეს დაკრძალეს სომხეთის ეროვნული მოძრაობის ლიდერი მ. გორგასიანი, ერთ-ერთი დამაარსებელი ეროვნული დემოკრატიული კავშირის გაერთიანებისა.

დღის 12 საათზე დამოუკიდებლობის მოედანზე ათასობით ადამიანმა მოიყარა თავი, მათ უკანასკნელად მოაგეს პატივი თავიანთ თანამებრძოლს. დაკრძალვის წინ გაისმა ჯამოსამშვიდობებელი ზღაპი.

არარატი, 22 იანვარი

მღვთმართობა დაძაბულია, მოლაპარაკება მიმდებარე გაცვლაზე ჯერ არ გამართულა.

კაშანი, 22 იანვარი

რკინიგზაზე მოძრაობა შეჩერებულია. აზერბაიჯანის საზღვართან დაბანაკებულია 1000-მდე საბჭოთა ჯარისკაცი. თავდასხმის შემთხვევაში მზად ვართ მოსაგერიებლად.

არცახი (ყარაბაღი), 22 იანვარი

მესამე დღეა არ არის კავშირი.

ნოვზაბიანი, 22 იანვარი, 17 სთ.

სადახლოში ჩატარდა აზერბაიჯანელთა მიტინგი, საიდანაც ისინი მარნეულისაკენ გაემართნენ. ნოვზაბიანი-თბილისის გზატკეცილი გადაკეტილია. აზერბაიჯანელთა თავდასხმის შემთხვევაში, მზად ვართ მოსაგერიებლად.

ნოვზაბიანი, 22 იანვარი, 19 სთ. და 50 წთ.

სომეხები მარნეულიდან ნოვზაბიანში ჩამოვიდნენ. ისინი შეშფოთებულნი არიან აზერბაიჯანელთა მხრიდან მოსალოდნელი დარბევის გამო. არა აქვთ იარაღი და ითხოვენ დახმარებას.

აზრბაიჯანი, 22 იანვარი, 23 სთ.

ჯერჯერობით სიწყნარეა. საბჭოთა ჯარის ნაწილები არ ჩანს. სომეხები მზად არიან თავდასაცავად.

კაშანი, 22 იანვარი

აზერბაიჯანელთა მხრიდან გამოხლოები არ ყოფილა. სომეხთ-აზერბაიჯანის საზღვრის ამ მონაკვეთზე სომხების განკარგულებაშია ორი ქვემეხი. თავდასხმის შემთხვევაში მზად არიან მოსაგერიებლად.

ქრანსტაქსი, 22 იანვარი

აზერბაიჯანელებმა მოხსნეს თავიანთი საგუშაგოები, სომხების კი ისევ მზადყოფნაშია. სოფ. არვივაშენში სიმშვიდეა. სომეხები მზად არიან სხვა რაიონების დასახმარებლად.

არარატი, 22 იანვარი, 20 სთ. და 50 წთ.

ერასხაპანში შევიდა 32 ტანკი და ჯავშანტრანსპორტიორი, რათა სასაზღვრო ზოლი დაიკავონ სომხეთსა და ნახჭევანს შორის. აზერბაიჯანელები ხერხავენ გზებს და ჯარის ნაწილებს ხელს უშლიან გადაადგილებაში.

ერასხაპანი, 22 იანვარი

მიმდებარე გაცვლაზე მოლაპარაკების დროს გაირკვა, რომ ერთი სომეხი მიმდებარე მიმიდელ დაჭრილი წევს ნახჭევანის საავადმყოფოში, ხოლო ორის მღვთმართობა ჯერჯერობით უცნობია.

იჯევანი, 22 იანვარი

მოვიდა ხმები ქალაქში ჯარის ნაწილების შეყვანის თაობაზე; გაგზავნილია ხალხი ცნობების დასაზუსტებლად.

გორისი, 22 იანვარი

საზღვრისპირა სოფლებში თავმოყრილია საბჭოთა ჯარის ნაწილების უმნიშვნელო რაოდენობა. საზღვრის მეორე მხარეს ღვანან აზერბაიჯანელები. მზად ვართ მათ მოსაგერიებლად.

ერასხაპანი, 23 იანვარი

ჩამოწვა სქელი ნისლი, არაფერი არ ჩანს, არ ვიცით რა ვქნათ.

კაშანი, 23 იანვარი

14 საზღვრისპირა სოფელთან, განსაკუთრებით სოფ. აგარაკთან და სოფ. ელვა-რდთან შეიმჩნევა აზერბაიჯანელ მებრძოლთა აქტიური დისლოცირება. გადმოსროლილია მოიერიშეთა ჯგუფები. აზერბაიჯანელები ზვერავენ სომეხთა პოზიციებს.

დღესგაბილირეკაციის ინსპირატორი ვოსკოვია

პარტიკულირული ინტერვიუ შარბალიძის უფრო კიულ-
ტაბიკოან მარტალი გაბილირეკაციის "ჯეგუარიანი".

შ. კ. - რას გვთქვით ყარაბაღის
ამბიგის მარტალი?

პ. ა. - სუბიკიის ამბიგის შემდეგ
ჩვენ ვუთხარით აზერბაიჯანელებს,
რომ იმათ ბრმა იარაღად იყენებდა ხე-
ლისუფლებს. შევთავაზეთ, მოლაპარაკე-
ბის გზით გადაგვეწყვიტა ჩვენი საკი-
თხები. მოსკოვი ძალზე შეაშფოთა ამ
პერსპექტივამ, რის შედეგადაც სსრკ-
დან გამომდინარე. ყარაბაღში მოსახლეო-
ბა ისეა, როგორც ლუქსემბურგში, ასე
რომ, რეფერენდუმით უნდა გადაწყდეს,
ვის ეკუთვნის იგი.

შ. კ. - რა საშუალებები გააჩნიათ
იმის მტკიცებისათვის, რომ ყარაბაღის
კონფლიქტი ინსპირირებულია საბჭოთა
ხელისუფლების მიერ?

პ. ა. - მოსკოვი კარგად მოეხსენ-
ება, რომ სომხებსა და აზერბაიჯანე-
ლებს საკუთარი მთავრობის შექმნა სუ-
რთ. მოსკოვი ყოველ ღონეს ხმარობს
რათა ეს ორი ხალხი ერთმანეთს გალა-
მტეროს და ამ გზით ხელი შეუშალოს მა-
თი ნამდვილი მიზნების განხორციელე-
ბას. იგი ცდილობს, შეინარჩუნოს იქ
დღეს არსებული დაძაბულობა, რათა ყა-
რაბაღის პრობლემა ყოველთვის დღის
წესრიგში იყოს. მოსკოვი სომხებს თუ-
რქეთით აზიანებს, დამოუკიდებლობის შე-
მთხვევაში თურქები სომხებს გაანადგ-
ურებენო. ხოლო ყარაბაღის საკითხი
კი კიდევ უფრო განამტკიცებს ამ ში-
შს. ამავდ მიზნით იყო დაგეგმილი სუ-
ბიკიითაც.

შ. კ. - მთავრად რაგორ უყურ-
ებთ მარტალს?

პ. ა. - თურქეთი ნატო-ს წევრი
ქვეყანაა, თავისუფალი სამყაროს ნაწი-
ლი. მან განაცხადა გააკეთა საერთო-
ევროპულ ბაზარში შესასვლელად. თურქ-
ებსა და სომხებს შორის წარსულში ნა-
მდვილად იყო არასასურველი შეტაკება-
ნი, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს,
რომ უკანასკნელი თავისუფალი სომხეთ-
ის რიკბულიკა გაანადგურეს არა თურ-
ქმა, არამედ რუსებმა; დღევანდელი
თხები ხალხიც მოსკოვის მონაა და
არა თურქეთისა.

შ. კ. - რაგორ ფიქრობთ, რა მთავრ-
საზრისისაა ამის მარტალი ამერიკელი
სომხები?

პ. ა. - სამწუხაროდ, ამ საკითხთ-
ან დაკავშირებით ჩვენი აზრები ერთმ-
ანეთს არ ემთხვევა. აქაური სომხები

სსრკ-ში ხელავენ ერთადერთ მოკავშირ-
ეს თურქეთის წინააღმდეგ, რაც არასწო-
რია. რა თქმა უნდა, გენოციდის საკითხი
ხელისშემშლელი პირობაა სომხეთ-თურქ-
ეთის ურთიერთშეთანხმების გზაზე; სა-
მწუხაროდ, ჯერჯერობით ეს შეთანხმება
არ არსებობს, და ეს ბუნებრივია, მა-
გრამ არ არსებობს სხვა გამოსავალიც.

შ. კ. - რაგორია მძველადი მარტ-
ალის დამოკიდებულება, იმდენად, რამ-
დენადაც მძველ აყენებთ ტერიტორიულ
სამართლებს?

პ. ა. - ჩვენ ვცხოვრობთ არა წარ-
სულისათვის, არამედ მომავლისათვის.
ამდენად, გათვალისწინებული უნდა იყ-
ოს ჩვენი სამომავლო ინტერესები. წა-
რსულში ბევრი ცული რამ მოხდა,
მაგრამ არ შეიძლება, რომ ამან დაღი
დაასვას ჩვენს მომავალს. თურქეთში
სომხებს, მიუხედავად ბევრი სირთული-
სა, აქვთ სკოლები, ეკლესიები, ხოლო
თუ გავითვალისწინებთ, რომ თურქეთი
დასავლეთის ნაწილია, საკმარისია ხმ-
ის ამოღება და ეს სირთულებიც აღარ
იარსებებს. სსრკ-ში მცხოვრებ სომხ-
ებს, რომლებიც სომხეთის სსრ-ს გარეთ
ცხოვრობენ (ორი მილიონი), ეს უფლებ-
ები არა აქვთ.

შ. კ. - რა რაგონანსი აქვს მძველს
მთავრბარისს მარტალის მარტალი სომხ-
ეთში?

პ. ა. - ყველა სომხებმა იცის, რომ
თურქებსა და სომხებს შორის ურთიერთ-
ობის დესტაბილიზაციის ინსპირატორი
მოსკოვია. მე რომ თურქი ვიყო, საჭრ-
თხოვლელს როლში ვიგრძნობდი თავს სო-
მხეთის წინააღმდეგ სსრკ-ს მხრიდან.
ჯერ კიდევ ციხეში გამოძიებისას მკი-
თხეს: "რატომ მოითხოვთ დამოუკიდებლ-
ობას, თურქეთი ხომ შეგვამთ?"

და ბოლოს, მინდა მივმართო თურქე-
თის ხალხს: თუ დღეს სომხები სულ უფ-
რო და უფრო ხშირად დაპარაკობენ 1915
წლის გენოციდზე, ეს სრულებითაც არ
ნაშნავს იმას, რომ ამავდ პასუხისმგ-
ებლობა თურქ ხალხს და მის დღევანდ-
ელ მთავრობას ეკისრება. თურქეთის
მთავრობის მიერ 1915 წლის გენოციდის
ფაქტის უარყოფა, ჩვენი მტრის წისკე-
ილზე ასხამს წყალს. ბედმა ჩვენ მიზ-
ობლები გაგვხალა და ერთად უნდა ვი-
არსებოთ. თუ სამშლიონიანი სომხეთი
მოსკოვის წინააღმდეგ გამოდის, რატო-
მლა უნდა ეშინოდეს მას თურქეთის?

შეინკვირე შეხვედრა

ამ დღეს სომხეთში შედგა შეხვედრა
სომხეთის წამყვან პოლიტიკურ ორგანი-
ზაციებთან წარმომადგენლებისა (ეროვნუ-
ლი დემოკრატიული რევოლუციონერი
სტიტუციური უფლება და "მიატუნის") და
საქართველოს აზერბაიჯანული მოსახლე-
ობის წარმომადგენლებს შორის. ამ შე-
ხვედრის ინიციატორი და ორგანიზატორი
იყო საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატი-
ული პარტია.

გორგი ჭანტურია ისაუბრა ეროვ-
ნულ-დემოკრატიული პარტიის პოზიციებზე
იმ მოვლენებთან დაკავშირებით, რომე-
ლსაც ამ უკანასკნელ პერიოდში აღვილი
პქონდა სომხეთსა და აზერბაიჯანში.
იტქვა, რომ საჭიროა არა ეთნოკონფლი-
ქტებში მონაწილეობა, არამედ ძალების
გაერთიანება - საქართველოს, სომხეთ-
ისა და აზერბაიჯანის ერთობა, რათა
ახლო მომავალში მოპოვებულ იქნას ჩე-
ნი ერებისათვის ესოდენ სასურველი
და აუცილებელი დამოუკიდებლობა. აღი-
ნიშნა, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე
არ უნდა მოხდეს სომხ-აზერბაიჯანელ-
თა შეტაკება, რათა საქართველო ამ
კონფლიქტში ჩართული არ აღმოჩნდეს.

სომხეთისა და აზერბაიჯანის მხარ-
ეების წარმომადგენლებმა განაცხადეს,
რომ ისინი გამოიყენებენ თავიანთ გა-
ვლენასა და ავტორიტეტს იმისათვის,
რათა საქართველოს ეს მოსალოდნელი
საფრთხე თავიდან ააცილონ და არ დაუ-
შვან საქართველოში მცხოვრები სომხე-
ბისა და აზერბაიჯანელების ურთიერთშ-
ეტაკება.

ორივე მხარემ განაცხადა, რომ სა-
ჭიროა სომხ-აზერბაიჯანელთა შეტაკე-
ბების შეწყვეტა თავთ სომხეთსა და
აზერბაიჯანშიც და აუცილებელია მშვი-
დობის აღდგენა, რათა საერთო მტერს
ერთობლივი ძალებით დაუპირისპირდეთ
და მოვიპოვოთ თავისუფლება. საუბარი
იყო აგრეთვე ტყვეების დაბრუნებაზე,
ყარაბაღის პრობლემაზე და სხვა საკი-

თხებზე.
არ ყოფილა აზრთა სხვადასხვაობა
იმასთან დაკავშირებით, რომ ყოველივე
ის, რაც ხდება, ინსპირირებულია მეს-
ამე ძალების მიერ და საჭიროა ცენტრის
პროვოკაციების გამომავლარება და
მხილება.

მიუხედავად იმისა, რომ რიგ საკი-
თხებთან დაკავშირებით იყო უთანხმოე-
ბა და კამათი, შეხვედრამ მაინც გულ-
თბილ ვითარებაში ჩაიარა.

გადაწყდა, რომ უახლოეს მომავალში
შედგება მორიგი შეხვედრა, თბილისში
სომხეთისა და აზერბაიჯანის წამყვანი
პოლიტიკური ორგანიზაციების, ასევე
საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური
სომხებისა და აზერბაიჯანელების წარ-
მომადგენლებს შორის (მკპ-ის ინიცია-
ტივით შეიქმნა საინფორმაციო ცენტრი,
რომლის მუშაობაშიც აქტიური მონაწილე-
ობა უნდა მიიღოს საქართველოს სომხ-
ურმა და აზერბაიჯანულმა მოსახლეო-
ბამ.) ამ შეხვედრის ორგანიზატორიც
ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიაა. მომ-
ავალ შეხვედრაში მონაწილეობას მიიღ-
ებს აზერბაიჯანის სახალხო ფრონტიც.

სომხეთის მხრიდან შეხვედრაში მო-
ნაწილეობდნენ: "მიატუნის" დიდერი
იგორ მურალიანი, "კონსტიტუციური უფ-
ლების" თავმჯდომარე გრანტ ხაჩატრი-
ანი, ამავდ ორგანიზაციის ერთ-ერთი
წარმომადგენელი კარენ ვარდანიანი,
ეროვნული დემოკრატიული რევოლუცი-
ონების დიდებულ ლეგონ აკოფიანი და
ამოტ ნაზარიანი. აზერბაიჯანულ მოსა-
ხლეობას შეხვედრაზე ხუთი პირი წარმ-
ომადგენდა, მათ შორის სსრკ მწერალთა
კავშირის წევრი აზიმ ისმაილ ლი.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიუ-
ლი პარტიიდან შეხვედრას ესწრებოდნენ
გორგი ჭანტურია, ირინა სარიშვილი,
გორგი ახალაია, თამაზ იაშვილი, გო-
რა აბზიანიძე და სხვები.

გამთხვევატეგანი

თბილისი, 21 იანვარი

ირანის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ პროტესტი განუცხადა მოსკოვს აზერბ-
აიჯანში შექმნილი ვითარების გამო, მოუწოდა შეწყვიტოს საომარი ოპერაციები
და ყოველგვარი პრობლემა გადაწყვიტოს მშვიდობიანი გზით.

ტოკიო, 21 იანვარი

იაპონიის კომპარტიამ საპროტესტო განცხადება გაუგზავნა სკკპ ცკ-ს და მო-
სკოვს მოუწოდა დაუყოვნებლივ შეწყვიტოს საომარი მოქმედებანი აზერბაიჯანის
ტერიტორიაზე და ყველა საკითხი გადაწყვიტოს მშვიდობიანი საშუალებებით.

მოსკოვი, 21 იანვარი

მოსკოვის ქუჩებში ათასობით აზერბაიჯანელმა გლოვის ნიშნად მოაწყო საპრო-
ტესტო მსვლელობა. დემონსტრანტების ერთი ნაწილი, დაახლოებით 2000 კაცი, შე-
ვიდა საკლესიო შენობაში; მათ პასუხი მოსახლეობის საკლესიო გენერალურ ღირებქ-
ორს, აზერბაიჯანში მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით. დებინფორმაციული
ცნობების გავრცელებისათვის. ამის შემდეგ დემონსტრანტები მივიდნენ ცენტრალ-
ური ტელევიზიის შენობასთან, სადაც აღიმართა პლაკატი წარწერით: "ბაქოს ტრა-
გედია,ახალი აზროვნება!"

სტამბოლი, 22 იანვარი

საბჭოთა საკონსულტოს შენობასთან თავი მოიყარა თურქეთში მცხოვრებმა ორია-
თასზე მეტმა აზერბაიჯანელმა; ისინი გაიძახოდნენ - "გორბაროვი მკვლელი!"

მთავარი რედაქტორი ირინა სარიშვილი
სარედაქციო კოლეგია: შიძრია იაკობიშვილი, ელგუჯა მარტია (მთავარი
რედაქტორის მოადგილე), ზვიად ქალარიანი, გიორგი
ბაქ.: 36-03-48,
41-19-65.

თანხმობის გარეშე

პროტესტო მანამამამშუდნო!

დიდი სიხარულით შევიტყვე, რომ თქვენ გსურთ უმაღლესი საბჭოს "დემუტატობ-
აზე" ჩემი კანდიდატურის წარდგენა და თვლით, რომ ამისათვის ჩემი წინასწარი
თანხმობაა საჭირო. მე მახარებს არა ჩემი "დემუტატობა", არამედ ის, რომ თქ-
ვენი დახმარებით შევძლებ "დემუტატობის" უფლებათა გამოყენებას სომხეთის წინა-
შე მღგარი ამოცანების გადაწყვეტის გზაზე.

როგორი პრობლემების წინაშეც არ უნდა ვიღებო, ჩვენი უპირველესი ამოცა-
ნაა ჩვენი ბედობლის თავისუფალი არჩევანი.

და მე, 1987 წელს სომხეთში ეროვნული დამოუკიდებლობის გაერთიანების შე-
ქმნელი - პარტიკულირული ინტერვიუ, ვაცხადებ თანხმობას არჩეული ვიყო დემუტატობის
კანდიდატად სომხეთის ნებისმიერი საარჩევნო ოლქიდან.

დიდი ნაღობა ნდობისათვის.
ბედნიერი ვარ, რომ მომიცა საშუალება, რაინეთი გამოვალდე ჩემს ხალხს.

მარალ ბეგენი პარტიკულირული ინტერვიუ